

Aan de Raad van de Gemeente Westerkwartier

Demping Sloot van v. d. Helm, Niehove – Standpunt van de Stichting Nationaal Landschap Middag-Humsterland

17 April 2020

Het college heeft bij brief van 7 april 2020 de Raad geïnformeerd dat zij op grond van onderzoek besloten heeft om de handhavingsactie tot het hergraven van de sloot te beëindigen en mee te werken aan het gedempt houden van deze sloot. Uit een booronderzoek uitgevoerd door het bureau Steekproef is - volgens het college - gebleken dat de sloot ten onrechte de status karakteristiek heeft gekregen.

Ondergetekenden onderschrijven deze mening niet. De beslissing van het college roept vragen op over de beschermde status van het slotenpatroon van het nationale landschap. In deze reactie pleiten wij voor een zorgvuldig omgaan met het beschermde slotenpatroon van Middag-Humsterland.

Wij onderschrijven niet de conclusie van het college dat er hier geen sprake is van een 'karakteristieke' sloot en **wij roepen derhalve de raad op niet in te stemmen met het voorstel van het college.**

Toelichting

Uitkomst van het onderzoek

In de genoemde brief van het college wordt de achtergrond en het doel van het onderzoek aangegeven. In een gesprek met de betrokkene werd met name de karakteristieke waarde van de sloot, namelijk dat het een karakteristieke sloot is zonder wijzigingsbevoegdheid, in twijfel getrokken. Op basis van provinciale informatie kwam naar voren dat de sloot zijn karakteristieke waarde te danken heeft aan het feit dat de sloot de noordelijke rand vormt van een 1000 jaar oude fossiele kreekbedding.

Doel van het onderzoek dat werd uitgevoerd door het bureau Steekproef was te bepalen of de gedempte sloot een relatie heeft met natuurlijke getijgeulen die hier voorafgaand aan de ontginning en bedijking van het gebied lagen. Uit het onderzoek blijkt dat de gedempte sloot geen onderdeel heeft uitgemaakt van een fossiele kreekbedding en is gegraven op de overgang van een slenk naar

een hoger gelegen kwelder. Het college leidt hieruit af dat de sloot niet `karakteristiek` is en zal het bestemmingsplan aanpassen.

Beoordeling

In 1998 is besloten om het unieke onregelmatige verkavelde slotenpatroon van Middag-Humsterland te beschermen. Daartoe werd een verzameling karakteristieke sloten als te behouden aangewezen. Deze sloten werden geselecteerd omdat ze zijn gerelateerd aan een natuurlijke waterloop (*blauwe sloten*) of omdat ze de kleinschaligheid van het kavelpatroon versterken (*zwarte sloten*). De keuze van het beschermde slotenpatroon is tot stand gekomen na uitgebreid overleg in de Gebiedscommissie Middag-Humsterland waarin steeds eventuele bezwaren van grondeigenaren in de discussie werden betrokken. De bescherming werd vastgelegd in het Convenant Middag-Humsterland.

In het Convenant werd onderscheid gemaakt tussen de *blauwe sloten* (te handhaven) en de *zwarte sloten* (uitwisselbaar tegen een sloot van gelijkwaardige betekenis). Na afloop van het Convenant werd de bescherming van de karakteristieke sloten juridisch vastgelegd in de bestemmingsplannen buitengebied van de gemeenten Zuidhorn en Winsum op basis van de provinciale omgevingsverordening. De *blauwe sloten* worden in deze plannen omschreven als karakteristieke sloot zonder wijzigingsbevoegdheid en de *zwarte sloten* als karakteristieke sloot met wijzigingsbevoegdheid.

Het onderzoek van het bureau Steekproef lijkt ons juist uitgevoerd binnen de gestelde opdracht. De opdracht aan het bureau is echter onjuist geformuleerd. De vraag is niet of de sloot gerelateerd is een getijdegeul of kreekbedding, maar of de sloot onderdeel al dan niet terecht deel uitmaakt van het beschermde karakteristieke slotenpatroon van Middag Humsterland. Dit vereist een heel ander en breder soort onderzoek. De conclusie dat de sloot niet direct is gerelateerd aan een natuurlijke waterloop, verandert niet de status van karakteristieke sloot. Een sloot is niet alleen historisch karakteristiek of waardevol als deze in een voormalige getijdegeul ligt. De kleinschalige, onregelmatige blokverkaveling (die blijkt uit het slotenpatroon), wordt gevormd door de combinatie van natuurlijke en gegraven waterlopen. De sloot voldoet aan het criterium ondersteuning van de kleinschaligheid van het verkavelingspatroon en accentueert bovendien de loop van de oude getijdengeul waarlangs Niehove ontstond en van de lage naar hogere kwelder.

Wij kunnen derhalve de conclusie van het college dat er hier geen sprake is van een `karakteristieke` sloot niet onderschrijven. De beslissing van het college roept onnodige vragen op over de beschermde status van het slotenpatroon van het nationale landschap.

Graag plaatsen wij de discussie rondom de gedempte sloot in een wat breder perspectief. We hebben onlangs aan de hand van luchtfoto's onderzocht in hoeverre de afgelopen 12 jaar het beschermde slotenpatroon is gerespecteerd. Het blijkt dat meer dan 99% van karakteristieke sloten ongewijzigd zijn gehandhaafd. De conclusie is dat de grondgebruikers vrijwel zonder uitzondering de gemaakte afspraken en beperkingen respecteren. Wij hebben grote waardering voor de manier waarop de grondgebruikers de gemaakte afspraken accepteren. Wij ondersteunen het voorstel van het college voor een tweejaarlijks monitoring van het slotenpatroon. **Wij pleiten ervoor om de uitkomst van de monitoring met de Gebiedsraad Middag-Humsterland te delen.**

Hoe nu verder?

Zoals boven aangegeven kunnen wij niet de conclusie van het college onderschrijven. ***Wij roepen derhalve de raad op niet in te stemmen met het voorstel van het college.***

Wij hebben in het licht van bovenstaand behoefte aan een bevestiging van de eerder gemaakte afspraken betreffende het beschermde slotenpatroon en ***roepen de raad op dienovereenkomstig een besluit te nemen.***

Biodiversiteit

Wij grijpen deze discussie aan om de bescherming van karakteristieke sloten in een breder perspectief te bezien. Het behoud van het kleinschalige karakteristieke landschap van Middag Humsterland is goed te combineren met de maatschappelijk breed gedragen wens tot herstel van biodiversiteit.

In december 2018 is het *Deltaplan Biodiversiteitsherstel* gelanceerd. Dit is een gezamenlijk activiteit van LTO, wetenschap, Rabobank, zuivelproducenten (o.a. Friesland Campina) en natuurorganisaties. Boeren die bijdragen aan biodiversiteit kunnen op basis van de *biodiversiteitsmonitor* een hogere melkprijs verkrijgen.

Karakteristieke sloten zijn de dragers van biodiversiteit. Ze staan plaatselijk in contact met voormalige krekken die vanuit de ondergrond gebiedseigen (ijzerrijk) water aanvoeren. In veel sloten komt nog kwelafhankelijke vegetatie voor. Door deze sloten onder de biodiversiteitsmonitor te brengen zou vergoeding per lengte mogelijk moeten zijn. De beschermde sloten krijgen daardoor naast een cultuurhistorische ook een economische waarde. Dit voorstel zou nader kunnen worden uitgewerkt in het project “Ontwikkeland Landschap” dat binnenkort van start gaat.

Wij roepen de raad op om vanuit de gemeente initiatieven te ondersteunen die de toepassing van de biodiversiteitsmonitor voor karakteristieke sloten mogelijk maakt.

.....

Het bestuur

Jens Enemark, voorzitter, Kuno Binnendijk, secretaris, Gerben Mulder, Martin Clobus, Ben Westerink, Leonie van Putten, Wim Boetze

Raad van Advies

Prof. dr. ir. Theo Spek, Professor Landschapsgeschiedenis, Hoofd Kenniscentrum Landschap, RUG; dr. Annet Nieuwhof, Postdoc onderzoeker Terpenentrum, Instituut voor Archeologie, RUG; dr. ir. Erik Meijles, Docent, onderzoeker geografie van de natuurlijke omgeving, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, RUG; ir. Theo Hoek, directeur Libau

<https://www.nationaallandschap-middaghumsterland.nl/index.html>